

شورای بین‌المللی ابنیه و محوطه‌های فرهنگی - تاریخی

(ICOMOS)

یونس صمدی رندی

ادامه تلاشهای مذکور، در سطحی بالاتر و در کیفیتی علمی‌تر برای جهان معاصر، یک ضرورت جدی است.

در سال ۱۹۶۴ بنا به دعوت دولت ایتالیا، دومین کنفرانس بین‌المللی معماران و تکنسین‌های بناهای تاریخی^۱ در شهر ونیز برگزار شد. منشور آتن با توجه به تغییراتی که در سطح بین‌المللی رخ داده بود، به بررسی، اصلاح و تکمیل نیازمند بود. کنفرانس ونیز منجر به صدور بیانیه‌ای شد که اصول بنیادی حفاظت و مرمت آثار و بناهای تاریخی را بیان کرده است. بیانیه کنفرانس ونیز، بعداً به منشور ونیز موسوم شد و به عنوان یک رهنمود اخلاقی حرفه‌ای در طول بیش از سی سال اعتبار علمی و قابلیت اجرایی خود را حفظ کرده و در تمام نقاط جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر چند از سال ۱۹۶۴ تاکنون منشورهای بین‌المللی متعددی در زمینه حفاظت و مرمت آثار، بناها و محوطه‌های تاریخی تدوین شده‌اند، اما منشور ونیز به مرجع معیاری تبدیل شده است که منشورهای دیگر، برخی از اصول آن را تشریح یا توسعه داده‌اند.*

در جریان اجلاس ونیز، تشکیل یک سازمان بین‌المللی غیر دولتی به نام شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های تاریخی^۲ توصیه شد. جلسه هیأت مؤسس شورای مذکور در سال ۱۹۶۵ در ورشو تشکیل و اساسنامه آن به تصویب رسید و در چهارمین و پنجمین مجمع عمومی اعضاء آن در سال‌های ۱۹۷۵ و ۱۹۷۷ در اساسنامه مصوب اصلاحاتی به عمل آمد. این سازمان بین‌المللی

* - یوکایوکیلتو - اسناداردها، اصول و منشورهای بین‌المللی حفاظت - ترجمه خانم سوسن چراغچی، مجله اثر، شماره ۳۰-۲۹، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور.

اندیشه ایجاد یک سازمان بین‌المللی متکی بر کمیته‌های ملی در سطح جهان در کنفرانس بین‌المللی ۱۹۳۰ رم متولد شد و در اجلاس آتن بارورتر شد. در اجلاس آتن موضوع حفاظت و مرمت آثار فرهنگی - تاریخی و هنری مورد بررسی قرار گرفت و منجر به قطعنامه‌ای شد که از آن پس به لحاظ اهمیت مفاد آن به منشور آتن موسوم شد. اهداف و اصول و معیارهایی که در منشور آتن پیش‌بینی شده بود، توجه جامعه ملل را به عنوان یک سازمان جامع جهانی متکفل صلح و امنیت جهان، جلب کرد. به منظور ایجاد همکاری و حمایت بین‌المللی از آثار و بناهای تاریخی، از طرف جامعه ملل در سال ۱۹۳۳ کمیسیونی به نام کمیسیون بین‌المللی بناهای تاریخی جهت ادامه راهی که در کنفرانس آتن طراحی شده بود، ایجاد شد. اهداف کمیسیون مذکور تلاش برای ایجاد همکاری و حمایت بین‌المللی از میراث فرهنگی - تاریخی کشورها، از طریق تدوین توصیه‌نامه‌ها، ارائه آموزش‌های تخصصی لازم، ارتقاء سطح آگاهی عمومی نسبت به ارزشهای این قبیل آثار، تدوین توصیه‌نامه‌ها، تدوین قوانین ناظر به حمایت از آنها در سطح ملی و تدوین معاهدات جهانی برای حمایت بین‌المللی از میراث فرهنگی بود.

در سال ۱۹۵۴ این کمیسیون پیشنهاد کرد که مفهوم بنای تاریخی برای بناهایی به کار برود که حفاظت از آنها دارای منافع اجتماعی بوده و به ویژه از نظر تاریخ هنر، ارزشمند تلقی شود. بر مبنای تعریف فوق، کمیسیون مذکور فعالیت خود را ساماندهی کرده بود.

آغاز جنگ جهانی دوم، فعالیت‌هایی را که در سطح بین‌المللی برای سازماندهی حمایت بین‌المللی از میراث فرهنگی - تاریخی و هنری ملل انجام شده بود، متوقف کرد و پایان آن نشان داد که

غیر دولتی که اختصاراً "ایکوموس" نامیده می‌شود، امروز به یک سازمان معظم بین‌المللی تبدیل شده است که با بیش از ۱۰۰ کمیته ملی و ۲۰ کمیته علمی در سطح جهان فعالیت دارد. بیش از ۶۰۰۰ نفر از متخصصان حفاظت از بناهای فرهنگی-تاریخی یا سازمانهای مسئول این امر در سطح جهان به عضویت آن در آمده‌اند و عملاً به بزرگترین مرکز علمی و تخصصی بین‌المللی غیر دولتی در زمینه حفاظت از بناها و محوطه‌های تاریخی تبدیل شده است. مقر سازمان ایکوموس بنابر تصویب مجمع عمومی سازمان در پاریس قرار دارد و تغییر مقر اصلی آن منوط به تصویب مجمع مذکور است.

وضعیت حقوقی ایکوموس

شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های فرهنگی-تاریخی، یک سازمان غیر دولتی است که در تأسیس آن اراده دولت‌ها مؤثر نبوده و در نتیجه دارای استقلال اجرائی و شخصیت حقوقی بین‌المللی است و با توجه به اینکه دامنه فعالیت آن تمام جهان را دربر می‌گیرد و عضو پذیری آن محدود به منطقه خاصی از جهان نمی‌باشد، از جمله سازمانهای بین‌المللی جهانی (در مقابل سازمانهای منطقه‌ای) محسوب می‌شود. سازمانهای بین‌المللی غیر دولتی، با توجه به اینکه منبعث از اراده سیاسی دولت‌ها نبوده و بر اساس یک کنوانسیون جهانی تأسیس شده‌اند، از اهداف و ملاحظات سیاسی برکنار بوده و صرفاً در حیطه حرفه‌ای-تخصصی که هدف از تشکیل این سازمانها است، فعالیت می‌کنند. همین خصیصه غیر سیاسی بودن سازمانهای بین‌المللی غیر دولتی، سبب شده است که دامنه فعالیت‌های آنها با توجه به تحولات فرهنگی و اجتماعی، توسعه یافته و با توجه به اینکه معمولاً مرکز تجمع متخصصین و تبادل دانش و تجارب مربوط به حیطه تخصصی سازمان می‌باشند، این قبیل سازمانها موفق شده‌اند به موازات ارتقاء سطح دانش بشری در موضوع فعالیت‌های سازمان، در اهداف، تشکیلات و اساسنامه خود تجدید نظر و اصلاحات لازم را به عمل آورند. این اسطفا پذیری سبب شده است که دامنه فعالیت‌های سازمان ایکوموس از آنچه که در سال ۱۹۶۵ پیش‌بینی می‌شد، فراتر رفته و روز به روز

موضوعات و مفاهیم جدیدی از امر حفاظت و مرمت بناهای فرهنگی-تاریخی را مد نظر قرار دهد.

سازمانهای بین‌المللی غیر دولتی، با توجه به اینکه دارای شخصیت مستقل حقوقی بین‌المللی هستند، هر چند وابسته به هیچ یک از سازمانهای بین‌المللی دولتی از جمله سازمان ملل متحد و یونسکو نمی‌باشد، اما در حدود ماده ۷۱ منشور ملل متحد و قطعنامه ۲۸۸ شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد (مصوب ۲۷ فوریه ۱۹۵۰) به عنوان مرکز اصلی مشورت سازمانهای بین‌المللی دولتی به شمار می‌روند. به همین علت، ایکوموس در عین حال که شخصیت حقوقی آن مستقل از سازمان یونسکو است، اما به طور گسترده‌ای طرف مشورت یونسکو در کلیه اقدامات جهانی مربوط به میراث فرهنگی غیر منقول است. این موضوع در متن اساسنامه ایکوموس و در مقام بیان اهداف و وظایف سازمان مذکور، تصریح شده و برقراری ارتباط متقابل و همکاری نزدیک با یونسکو، مرکز بین‌المللی مطالعه، حفاظت و مرمت اموال فرهنگی "ایکوم" و شورای بین‌المللی موزه‌ها "ایکوم" و سایر نهادها و سازمانهای بین‌المللی یا منطقه‌ای که اهداف مشترکی را دنبال می‌کنند، از جمله وظایف ایکوموس تعیین شده است.

بر اساس ماده ۱۸ از اساسنامه ایکوموس، این سازمان می‌تواند اقدامات لازم را انجام دهد تا شخصیت حقوقی آن در کشورهایی که فعالیت می‌کند، به رسمیت شناخته شود. در اجرای کنوانسیون ۱۹۷۲ یونسکو در مورد حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان، ایکوموس نقش مهم و عمده‌ای بر عهده دارد. بناها و محوطه‌های فرهنگی-تاریخی که در اجرای کنوانسیون مذکور، ثبت آنها در فهرست میراث جهانی تقاضا می‌شود، بدو توسط ایکوموس بررسی و نظر کارشناسی ایکوموس به کمیته میراث جهانی تسلیم می‌شود.

دامنه ارتباط ایکوموس با سایر سازمانهای بین‌المللی دولتی و غیر دولتی که در عرصه حفاظت از میراث فرهنگی فعالیت دارند، به ویژه با یونسکو، روز به روز وسیع‌تر می‌شود. در کلیه کنفرانس‌های کارشناسی و دیپلماتیک مربوط به میراث فرهنگی غیر منقول که از سوی یونسکو برگزار می‌شود، نماینده

ایکوموس نیز رسماً دعوت می‌شود.

۳- همکاری در سطح ملی و بین‌المللی در زمینه تهیه فهرستها، نقشه‌ها، آرشیوهای عکس و غیره در مورد بناها و اماکن فرهنگی -تاریخی.

اهداف و فعالیتهای ایکوموس

اولین اجلاس عمومی ایکوموس که در سال ۱۹۶۵ میلادی در ورشو تشکیل و اساسنامه اولیه ایکوموس را تصویب کرد، مهمترین هدف ایکوموس را ترغیب کشورهای به اجرای توصیه‌نامه‌ها و منشورهای بین‌المللی مربوط به حفاظت از بناها، مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی، تعیین و ایکوموس را موظف به مطالعه و تدوین ضوابط علمی و فنی ناظر به حفاظت از این قبیل اماکن کرده بود. این اهداف، کماکان به عنوان اهداف اصلی ایکوموس محسوب می‌شوند. بر اساس ماده ۴ اساسنامه ایکوموس، اهداف این سازمان از فعالیتهای آن تفکیک و به شرح زیر تعیین شده است:

الف - اهداف :

۱- ترویج مطالعه و تشویق حفاظت و معرفی متناسب بناها و محوطه‌های تاریخی.

۲- جلب توجه و حمایت مسئولین و مردم همه کشورهای به اهمیت ارزش بناها و محوطه‌های تاریخی و به طور کلی میراث فرهنگی ب - فعالیتهای:

ایکوموس به منظور وصول به اهداف فوق، فعالیتهایی را در سطح جهان انجام می‌دهد که اهم آنها در ماده ۵ از اساسنامه به شرح زیر احصاء شده است. البته باید توجه داشت که هر یک از فعالیتهای مذکور، در قالب برنامه‌ها و پروژه‌های متعددی انجام می‌یابد که جزئیات آن باید به تصویب مجمع عمومی ایکوموس برسد.

۱- تلاش برای تدوین توصیه‌نامه‌ها و منشورهای بین‌المللی با پژوهش، حفاظت، مرمت و معرفی متناسب بناها و محوطه‌های تاریخی و فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای رعایت آنها در برنامه‌های ملی.

۲- ایجاد و مشارکت در گسترش مرکز اسناد و مدارک با همکاری سازمانهای ملی و بین‌المللی و فراهم آوردن امکان استفاده اعضای ایکوموس و کلیه متخصصان علاقمند به پژوهش، حفاظت، مرمت و معرفی میراث فرهنگی.

۴- مطالعه و ترویج فنون مرتبط با وظایف ذکر شده، همگام با رشد دانش فنی تخصصی در جهان.

۵- ایجاد کمیسیونهای مطالعاتی (دایم یا موقت) و کمیته‌های کارشناسی برای حسن انجام وظایف مندرج در اساسنامه ایکوموس و ایجاد همکاری بین این گروه‌های کاری با کمیسیونها و کمیته‌های مشابه که خارج از چارچوب ایکوموس اما با اهدافی مشابه با آن فعالیت می‌کنند.

۶- انتشار نشریات و حمایت از انتشار نشریات تخصصی در زمینه‌های مختلف مربوط به پژوهش، حفاظت، مرمت و معرفی میراث فرهنگی غیر منقول.

۷- برقراری ارتباط و همکاری متقابل با سازمانهای بین‌المللی دولتی و غیر دولتی، خصوصاً یونسکو، ایکوم و ایکروم برای ایجاد یک هماهنگی بین‌المللی در امر حفاظت از بناها و محوطه‌های تاریخی.

۸- تلاش برای ایجاد و توسعه مراکز منطقه‌ای حفاظت و حمایت از بناها و محوطه‌های تاریخی به ویژه در حدود کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان.

۹- برگزاری کنفرانسها و سمینارهای منطقه‌ای و جهانی به منظور آگاهی و اشاعه آخرین دست‌آوردهای علمی و فنی در زمینه مرمت و حفاظت بناها و محوطه‌های تاریخی.

تعریف:

حوزه عمل شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های تاریخی (ایکوموس) شامل مرمت، حفاظت و احیاء میراث معماری، مشتمل بر بناها، مجموعه‌ای از بناها و محوطه‌ها، شامل باغها و شهرهای تاریخی و محوطه‌های باستان‌شناختی است.

بر اساس اساسنامه شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌های تاریخی، بنای تاریخی به اثر معماری اطلاق می‌شود که از حیث باستان‌شناختی، تاریخی، زیبایی‌شناختی یا مردم‌شناختی واجد اهمیت علمی باشد. اساسنامه ایکوموس تفاوتی بین بناهایی که

ساخته شده‌اند یا به روشهای دیگر قابلیت استفاده پیدا کرده‌اند، قائل نیست. از این حیث آثاری که در دل صخره به دست بشر پدید آمده یا غارهایی که با تغییراتی به محل اسکان تبدیل شده‌اند، در صورت وجود ارزشهای ذکر شده، مشمول عنوان 'بنای تاریخی' بوده و داخل در وظایف ایکوموس خواهند بود. وظایف ایکوموس صرفاً به اصل بنا محدود نبوده و اموالی را که ذاتاً منقول بوده و به دلیل نصب آن در بنا در حکم غیر منقول تلقی می‌شود، در برمی‌گیرد. علاوه بر آن اموال منقولی که واجد حیثیت فرهنگی-تاریخی بوده و در محل اثر نگهداری می‌شوند، از جمله اموالی هستند که در حیطه تعریف می‌گنجند. اما اموال منقول زمانی داخل در تعریف ایکوموس محسوب می‌شوند که امکان بیان ارتباط مستقیمی بین بنای مورد نظر و مال منقول محفوظ در آن موجود باشد. در غیر این صورت و در صورتی که اموال مذکور بخشی از اموال موزه‌ای را تشکیل دهند، از شمول حمایت‌های ایکوموس خارج خواهند بود.

مجموعه بناهای شهری و روستایی و بین محوطه‌هایی که به دست انسان یا به وسیله طبیعت و یا مشترکاً به وسیله انسان و عوامل طبیعی پدید آمده‌اند، از جمله باغهای تاریخی، شهرهای تاریخی، پارکهای تاریخی و محوطه‌های باستان‌شناسی که نگهداری و محافظت از آنها، در جهت منافع ارزیابی می‌شود، از جمله آثار غیر منقول مشمول مفاد اساسنامه ایکوموس می‌باشند.

موزه‌های مستقر در فضای آزاد، مجموعه اشیاء باستان‌شناسی و هنری که در موزه‌ها و اسرارها یا محوطه‌های تاریخی نگهداری و به معرض نمایش گذاشته شده‌اند، از شمول آثار موضوع وظایف ایکوموس خارج است.

اعضای ایکوموس:

ایکوموس دارای چهار نوع عضو است که در ذیل و با توجه به مفاد ماده ۲ از اساسنامه ایکوموس شرایط هر یک اجمالاً بیان می‌شود.

۱- عضو انفرادی

هر کسی که به عنوان عضو هیأت علمی، فنی یا اداری در حفاظت

از بناها، مجموعه بناها و محوطه‌های تاریخی در سطح ملی، منطقه‌ای یا محلی، فعالیت داشته باشد، متخصصین هنرهای زیبا، اموال فرهنگی، مدیران یا متخصصین حفاظت، مرمت و احیاء بناها، مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی، از جمله معماران، طراحان شهری، مورخین، باستان‌شناسان، مردم‌شناسان و مسئولین مراکز اسناد فرهنگی-تاریخی، می‌توانند به عضویت انفرادی ایکوموس درآیند. در شرایط استثنایی عضویت انفرادی ایکوموس می‌تواند به سایر اشخاص علاقمند به اهداف فعالیت‌های ایکوموس نیز اعطاء شود. تنها اعضاء انفرادی ایکوموس می‌توانند به عنوان یکی از مسئولین ایکوموس انتخاب شوند. (موضوع ماده ۱۰ از اساسنامه ایکوموس)

۲- اعضای سازمانی

هر سازمانی اعم از خصوصی، عمومی، ملی یا بین‌المللی که موضوع فعالیت‌های آن، حفاظت، مرمت و احیاء بناها، مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی باشد، همچنین سازمان‌هایی که مالک این قبیل اماکن بوده یا این قبیل آثار تحت نظارت مستقیم آنها اداره می‌شود، می‌تواند به عضویت سازمانی ایکوموس انتخاب شوند. البته سازمان‌هایی که تمام یا بخشی از فعالیت آنها، منطبق بر اهداف ایکوموس می‌باشد، می‌توانند تقاضای عضویت سازمانی را به کمیته ملی ایکوموس تقدیم کنند.

۳- عضو حامی

هر فرد یا سازمانی که در فعالیت‌های بین‌المللی ایکوموس در زمینه مطالعه، حفاظت و مرمت از بناها و محوطه و مجموعه‌های تاریخی مشارکت کرده و از اهداف و فعالیت‌های ایکوموس حمایت و پشتیبانی کند، می‌تواند عضویت در ایکوموس را به عنوان عضو حامی از کمیته ملی ایکوموس تقاضا کند.

۴- عضو افتخاری

افرادی که خدمات برجسته‌ای در زمینه حفاظت، احیاء و مرمت بناها، مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی انجام داده یا می‌دهند، به پیشنهاد کمیته ملی ایکوموس و تصویب مجمع عمومی ایکوموس به عنوان عضو افتخاری ایکوموس انتخاب می‌شوند. تصمیم مجمع عمومی بر اساس مدارک و مستندات و گزارش ارسالی از کمیته ملی کشور متبوع عضو متقاضی اتخاذ خواهد شد.

کلیه اعضای کمیته‌های ملی، حق حضور در مجمع عمومی ایکوموس را دارند. اما به هر حال هیچ یک از کمیته‌های ملی نمی‌تواند بیش از ۱۸ رأی در مجمع عمومی داشته باشد. کلیه درخواست‌های عضویت از سوی متقاضیان عضویت انفرادی و سازمانی باید به کمیته ملی کشور متبوع متقاضی، تسلیم شود. و در صورتی که در کشوری کمیته ملی تشکیل نشده باشد، تقاضای عضویت باید به کمیته اجرائی ایکوموس ارسال شود. اعضای حامی و اعضای افتخاری می‌توانند در مجمع عمومی ایکوموس شرکت کنند، اما این دسته از اعضای ایکوموس در مجمع عمومی حق رأی نخواهند داشت.

اعضای انفرادی، سازمانی و حامی ایکوموس، باید حق عضویت سالانه خود را که همه ساله توسط کمیته اجرائی ایکوموس تعیین می‌شود، حداکثر تا اول ماه می میلادی همان سال پرداخت کنند. فقط کسانی که حق عضویت خود را پرداخت کرده باشند، می‌توانند در مجمع عمومی شرکت نموده و از خدمات مرکز اسناد ایکوموس بهره‌مند باشند. ایکوموس نشریات دوره‌ای خود را برای کلیه اعضای ایکوموس ارسال خواهد کرد.

ارکان ایکوموس

ایکوموس نیز مانند هر سازمان بین‌المللی غیر دولتی، دارای ارکانی است که از اجتماع اعضاء و نمایندگان منتخب اعضاء آن تشکیل می‌شود. ارکان ایکوموس به شرح زیر اجمالاً مورد بررسی قرار می‌گیرد:

۱- کمیته ملی ایکوموس

استخوان‌بندی تشکیلات ایکوموس در سطح جهان که سازماندهی ایکوموس در سطح ملی و برقراری ارتباط بین اعضاء و دبیرخانه ایکوموس را بر عهده دارد، کمیته‌های ملی ایکوموس می‌باشند که از تشکل اعضاء ایکوموس در یک کشور به وجود می‌آیند. شرط اصلی تشکیل کمیته ملی ایکوموس در یک کشور آنست که کشور مذکور از جمله اعضاء سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی ملل متحد (یونسکو) باشد. کمیته ملی ایکوموس حداقل با حضور ۵ عضو انفرادی تشکیل و به موجب

ماده ۱۲ از اساسنامه ایکوموس تعداد اعضاء هر کمیته ملی تابع توافق کمیته ملی یا کمیته اجرائی ایکوموس خواهد بود. کمیته‌های ملی آئین‌نامه نحوه فعالیت‌های خود را تنظیم و به کمیته اجرائی ایکوموس ارسال خواهند کرد. در اولین جلسه کمیته اجرائی ایکوموس متن اساسنامه کمیته ملی جدیدالتأسیس بررسی و در صورت تصویب آن، کمیته ملی مذکور رسماً فعالیت خود را آغاز خواهد کرد. کمیته‌های ملی ایکوموس مرکز تبادل تجارب و ایجاد همکاری و همدلی برای پژوهش، حفاظت، مرمت و معرفی میراث فرهنگی کشور خود بوده و تلاش خواهند کرد در راستای اهداف مندرج در اساسنامه ایکوموس، در ارتقاء فعالیت‌هایی که در سطح ملی انجام می‌گیرد، عمل به توصیه‌ها و منشورهای بین‌المللی ناظر به موضوع را ترویج کنند.

رئیس کمیته ملی در هر کشور که از سوی اعضاء کمیته انتخاب می‌شود، عضو کمیته مشورتی ایکوموس خواهد بود و می‌تواند در جلسات سالانه آن رأساً شرکت نماید یا نماینده خود را برای حضور در اجلاس کمیته مشورتی ایکوموس اعزام کند. کلیه اعضای کمیته‌های ملی ایکوموس می‌توانند در اجلاس مجمع عمومی آن سازمان که هر سه سال یکبار تشکیل می‌شود، شرکت کنند. اما در مواقعی که اتخاذ تصمیم در مورد انتخاب مسئولین اجرائی ایکوموس یا تصویب برنامه و بودجه آن برای دوره سه ساله آتی به وسیله رأی‌گیری انجام می‌شود، هر کمیته ملی حداکثر از ۱۸ حق رأی برخوردار خواهد بود. هر یک از اعضاء ایکوموس می‌توانند به وکالت از ۵ عضو دیگر در رأی‌گیری شرکت کنند. این امر به معنی محدودیت اعضاء کمیته به ۱۸ نفر نبوده بلکه تعداد اعضاء کمیته ملی یا توافق کمیته اجرائی تعیین می‌شود.

کمیته‌های ملی ایکوموس به دعوت رئیس کمیته ملی، تشکیل جلسه خواهند داد و گزارش فعالیت‌های کمیته از طرف رئیس کمیته ملی به رئیس ایکوموس (شورای اجرائی) ارسال خواهد شد.

۲- کمیته‌های تخصصی بین‌المللی

با توجه به اینکه اهداف و وظایفی که بر اساس مفاد اساسنامه ایکوموس بر عهده این سازمان گذاشته شده است، دارای وجوه

۱۲	کمیته تخصصی بین‌المللی نقاشی‌های دیواری	۱۹۹۴
۱۳	کمیته تخصصی بین‌المللی امور حقوقی، اداری و مالی	۱۹۹۷
۱۴	کمیته تخصصی بین‌المللی تجزیه و مرمت اجزاء میراث معماری	۱۹۹۶

حاصل مطالعات و تحقیقات کمیته‌های تخصصی فوق‌الذکر، از طریق انتشارات ایکوموس به اطلاع اعضاء ایکوموس و سایر علاقمندان می‌رسد. برخی از مطالعات انجام یافته منجر به تنظیم منشورهای بین‌المللی شده و اعتبار جهانی یافته‌اند که متعاقباً معرفی خواهند شد. کمیته‌های تخصصی بین‌المللی محدود به عناوین و تعداد ذکر شده نبوده و در آینده، متناسب با فعالیتهای ایکوموس و ضرورتهای اجرایی که در عمل پیش می‌آید، کمیته اجرایی می‌تواند کمیته‌های تخصصی بین‌المللی با عناوین خاص و وظایف مشخص دیگری را تشکیل دهد.

اولین رئیس یک کمیته تخصصی بین‌المللی جدیدالتأسیس، توسط کمیته اجرایی ایکوموس تعیین می‌شود و تاریخ تشکیل جلسه آن به پیشنهاد رئیس کمیته و تأیید کمیته اجرایی تعیین می‌شود. کمیته‌های تخصصی بین‌المللی، برنامه کار، موضوعات مورد مطالعه و آئین‌نامه داخلی خود را تصویب خواهند کرد. این کمیته‌ها عنداللزوم می‌توانند کمیته‌ها یا کمیسیون‌های فرعی تخصصی تشکیل دهند.

۳- کمیته مشورتی

کمیته مشورتی ایکوموس از اجتماع رؤسای کمیته‌های ملی، کمیته‌های تخصصی بین‌المللی و رئیس ایکوموس تشکیل می‌شود. کمیته مشورتی ایکوموس، آئین‌نامه نحوه فعالیت خود را رأساً تدوین و رئیس کمیته مشورتی و همچنین معاون یا معاونین رئیس را (حداکثر ۲ نفر به عنوان معاون رئیس) تعیین می‌کند. کمیته مشورتی حداقل سالانه یک بار تشکیل جلسه خواهد داد. تاریخ و محل جلسه به وسیله کمیته اجرایی ایکوموس تعیین خواهد شد. کمیته مشورتی، ارگان مشورتی ایکوموس است. این کمیته نظرات و پیشنهادات خود در مورد اهداف، برنامه‌ها و فعالیتهای ایکوموس را حسب مورد به مجمع عمومی یا کمیته اجرایی ایکوموس ارائه می‌کند. پیشنهادات واصله از کمیته‌های

مختلف علمی، فنی و اجرایی است و بالاتر از همه تدوین رهنمودها و منشورهای بین‌المللی در هر یک از موضوعات متعدد مرتبط با حفاظت، پژوهش، مرمت و معرفی میراث غیر منقول نیازمند آگاهی از آخرین پیشرفتهای دانش بشری در زمینه مورد نظر است. وجود کمیته‌های تخصصی متعدد با حضور صاحب‌نظران و چهره‌های برجسته علمی در رشته‌های مختلف، برای حسن انجام وظایف ایکوموس ضروری است. به همین علت مؤسسان ایکوموس وجود کمیته‌های تخصصی بین‌المللی را در زمره ارکان ایکوموس پیش بینی و در اصلاحات بعدی اساسنامه بر وجود آنها تأکید کرده‌اند. تعداد کمیته‌های تخصصی بین‌المللی، محدودیتی ندارند و این کمیته‌ها که به تشخیص کمیته اجرایی ایکوموس تشکیل می‌شوند، در قلمرو خاص خود مسائل ویژه حرفه‌ای را در چارچوب اساسنامه و برنامه کلی ایکوموس مطالعه و حاصل تحقیقات خود را به کمیته اجرایی ارائه می‌دهند. کمیته‌های تخصصی بین‌المللی می‌توانند برای تسریع در انجام مطالعات خود، گروه‌های کار متشکل از صاحب‌نظران زیربنا را به صورت کمیسیون یا کمیته‌های فرعی تشکیل دهند. مسئولیت سنگین ایکوموس در تدوین و طراحی منشورها و معیارهای بین‌المللی در مورد حفاظت و مرمت بناها، مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی، تشکیل کمیته‌های تخصصی و تعمیق مطالعات آنها را ضروری ساخته است. تا پایان ۱۹۹۹ میلادی، ایکوموس به تشخیص کمیته اجرایی، بیش از ۲۰ کمیته تخصصی بین‌المللی را تشکیل داده است که اهم آنها به شرح زیر است:

ردیف	نام کمیته‌های علمی بین‌المللی ایکوموس	سال تشکیل
۱	کمیته تخصصی بین‌المللی جهانگردی فرهنگی	۱۹۶۹
۲	کمیته تخصصی بین‌المللی باغها و محوطه‌های تاریخی	۱۹۷۰
۳	کمیته تخصصی بین‌المللی فتوگرامتری معماری	۱۹۶۹
۴	کمیته تخصصی بین‌المللی کمیته علمی بین‌المللی مرمت سنگ	۱۹۷۰
۵	کمیته تخصصی بین‌المللی، کمیته علمی بین‌المللی مرمت چوب	۱۹۷۲
۶	کمیته تخصصی بین‌المللی شهرهای تاریخی	۱۹۸۲
۷	کمیته تخصصی بین‌المللی آموزش	۱۹۸۵
۸	کمیته تخصصی بین‌المللی مدیریت محوطه‌های باستان‌شناسی	۱۹۸۵
۹	کمیته تخصصی بین‌المللی معماری خشتی	۱۹۸۷
۱۰	کمیته تخصصی بین‌المللی اقتصاد مرمت	۱۹۸۸
۱۱	کمیته تخصصی بین‌المللی میراث فرهنگ زیر آب	۱۹۹۱

ملی ایکوموس، بدو در کمیته مشورتی بررسی و همراه با نظرات اصلاحی و تکمیلی کمیته مشورتی به کمیته اجرائی ایکوموس منعکس می‌شود. یکی دیگر از وظایف کمیته مشورتی، تبیین فهرست داوطلبان شرکت در کمیته اجرائی ایکوموس است که از سوی کمیته‌های ملی معرفی شده‌اند. این لیست باید حداقل ۱۲۰ روز قبل از تاریخ مجمع عمومی ایکوموس به کلیه اعضاء آن ارسال شود.

گزارش عملیات کمیته‌های ملی و کمیته‌های تخصصی بین‌المللی در کمیته مشورتی بررسی می‌شود و این کمیته توصیه‌های خود را در مورد نحوه عملکرد این کمیته‌ها ارائه می‌دهد.

۴- کمیته اجرائی

کمیته اجرائی ایکوموس که از ۲۶ عضو تشکیل می‌شود، ارگان اجرائی ایکوموس می‌باشد که مدیریت ایکوموس را بر عهده دارد و شامل دو نوع عضو است، اعضای ثابت و اعضای انتخابی:

الف) اعضای ثابت:

اعضای ثابت کمیته اجرائی ایکوموس اشخاصی هستند که به اعتبار خود در ساختار ایکوموس، به طور ثابت عضو کمیته اجرائی می‌باشند. اعضای ثابت کمیته اجرائی به شرح زیر در ماده ۱۰ اساسنامه احصاء شده است:

۱- رئیس ایکوموس

۲- ۵ نفر معاونین رئیس ایکوموس

۳- رئیس کمیته مشورتی

۴- مدیر کل ایکوموس

۵- خزانه دار ایکوموس

ب) اعضای انتخابی:

اعضای انتخابی کمیته اجرائی از حیث مرجع انتخاب آنها به دو دسته متمایز تقسیم می‌شوند.

۱- ۱۲ عضو انفرادی ایکوموس که به پیشنهاد کمیته مشورتی و تصویب مجمع عمومی ایکوموس انتخاب می‌شوند.

۲- ۵ نفر عضو فعال که از سوی کمیته اجرائی انتخاب می‌شوند.

کلیه اعضای انتخابی کمیته اجرائی باید از اعضای انفرادی ایکوموس باشند. این افراد با توجه به قابلیت‌های فردی آنها در انجام امور اداری و اجرائی از بین کارشناسان ماهر و مجرب در زمینه حفاظت از بناها و مجموعه‌ها و محوطه‌های تاریخی انتخاب خواهند شد. همچنین در انتخاب آنها، تقسیمات جغرافیایی جهان لحاظ خواهد شد. هیچ کشوری نمی‌تواند بیش از یک نفر را برای عضویت در کمیته اجرائی ایکوموس کاندید کند. البته کشور که رئیس ایکوموس تبعه آن کشور است، از این قاعده مستثنی بوده و می‌تواند کاندیدای خود را صرف نظر از عضویت رئیس ایکوموس در شورای اجرائی، به کمیته مشورتی و نهایتاً به مجمع عمومی ایکوموس معرفی کند.

جلسات کمیته اجرائی به ریاست رئیس ایکوموس و در غیاب او به ریاست یکی از معاونین وی تشکیل خواهد شد. رئیس دبیرخانه ایکوموس می‌تواند در جلسات کمیته اجرائی به عنوان ناظر شرکت کند.

کمیته اجرائی طرح برنامه و بودجه ایکوموس را بر اساس پیشنهادات کمیته مشورتی، تدوین و جهت تصویب نهایی به مجمع عمومی ایکوموس ارائه می‌دهد و بر اجرای برنامه‌های مصوب مجمع عمومی در فاصله دو اجلاس مجمع عمومی نظارت کرده و در صورتی که اوضاع و احوال و شرایط ایجاب کند، به نیابت از مجمع عمومی تصمیمات لازم را برای حسن اجرای برنامه‌های مصوب مجمع عمومی اتخاذ خواهد کرد. بررسی و تصویب اساسنامه‌های کمیته‌های ملی، نظارت بر امور مالی ایکوموس، تعیین وقت و محل برگزاری جلسات کمیته‌های تخصصی و قبول هدایایی که به ایکوموس اهدا می‌شود، از جمله وظایف و اختیارات کمیته اجرائی است. اعضای کمیته اجرائی در مجمع عمومی با رأی مخفی و به مدت ۲ سال، انتخاب می‌شوند و انتخاب مجدد آنها در دوره بعدی بلامانع است. اما حداکثر مدتی که یک نفر می‌تواند به عنوان عضو کمیته اجرائی انتخاب و فعالیت کند در بند ۴ از ماده ۱۱ اساسنامه مصوب ۱۹۷۸ ایکوموس، ۹ سال تعیین شده است. کمیته اجرائی به دعوت رئیس ایکوموس حداقل در هر سال یک بار تشکیل جلسه خواهد داد و در سالهایی که مجمع عمومی ایکوموس تشکیل می‌شود، کمیته اجرائی قبل از

تشکیل جلسه، از مجمع عمومی برای بررسی و تدوین دستور کار و قطعنامه پایانی اجلاس تشکیل جلسه خواهد داد و جلسه دیگری را در پایان مجمع عمومی برای بررسی راههای اجرای مصوبات مجمع عمومی ترتیب خواهد داد. تصمیمات کمیته اجرایی با رأی اکثریت حاضر در اجلاس اتخاذ می‌شود.

دفتر کمیته اجرایی ایکوموس از رئیس ایکوموس، مدیر کل، خزانه‌دار، رئیس کمیته مشورتی و ۲ نفر از اعضای کمیته اجرایی تشکیل می‌شود. این دفتر در فاصله جلسات کمیته اجرایی به تشخیص رئیس ایکوموس و برای انجام وظایف و گزارش گیری از نحوه اجرای فعالیتهای ایکوموس تشکیل جلسه می‌دهد. همچنین کمیته اجرایی می‌تواند برای تسهیل در انجام وظایف خود و نظارت بر نحوه اجرای فعالیتهای ایکوموس، از بین اعضای کمیته اجرایی، یک نفر را به عنوان جانشین مدیر کل و یکی نفر را به عنوان جانشین خزانه‌دار ایکوموس منصوب کند. این اختیار قانونی که در ماده ۱۱ اساسنامه ایکوموس به کمیته اجرایی تفویض شده است، این امکان را فراهم می‌سازد که کمیته اجرایی، بر نحوه عملکرد دبیرخانه ایکوموس در اجرا، نظارت بر اجرا، تخصیص اعتبارات و هزینه منابع مالی ایکوموس، نظارت قوی‌تر و جدی‌تر داشته باشد.

مجمع عمومی

مجمع عمومی، رکن اصلی ایکوموس است که هر سه سال یک بار تشکیل می‌شود. کلیه اعضای ایکوموس بحق حضور در جلسه مجمع عمومی را خواهند داشت. تاریخ و محل تشکیل مجمع عمومی از سوی کمیته اجرایی تعیین و به اعضای ایکوموس اعلام می‌شود. در دعوت‌نامه حضور در مجمع عمومی که به اعضای ایکوموس ارسال می‌شود، دستور مجمع عمومی و سایر اطلاعات لازم قید می‌شود.

مجمع عمومی با تدوین آئین‌نامه نحوه کار مجمع و تعیین رئیس مجمع عمومی وارد دستور کار می‌شود، اهم اختیارات مجمع عمومی ایکوموس بر اساس ماده ۹ از اساسنامه این سازمان به شرح زیر است:

۱- انتخاب رئیس ایکوموس و ۵ نفر معاونین رئیس ایکوموس،

۲- انتخاب ۱۲ نفر از اعضای کمیته اجرایی ایکوموس بر اساس پیشنهاد کمیته اجرایی از بین اعضای انفرادی ایکوموس،

۳- بررسی و تصویب اصلاحات پیشنهادی در متن اساسنامه ایکوموس،

۴- تصویب برنامه و بودجه ایکوموس برای دوره سه ساله بعدی

۵- انتخاب دبیرکل و خزانه‌دار ایکوموس و گزارش امور مالی سازمان،

۷- تعیین حق عضویت اعضای ایکوموس،

۸- انتخاب اعضای افتخاری به پیشنهاد کمیته‌های ملی ایکوموس.

در صورت لزوم و به منظور تبادل تجارب اجرایی و ارتقاء سطح همکاریهای فی مابین از نمایندگان یونسکو، ایکوم و ایکروم برای شرکت در جلسات ایکوموس دعوت خواهد شد.

دبیرخانه

دبیرخانه ایکوموس، واحد پشتیبانی و اداری ایکوموس است که انجام امور اداری و مالی ایکوموس را بر عهده دارد. دبیرخانه ایکوموس زیر نظر مدیر کل و خزانه‌دار کل ایکوموس انجام وظیفه می‌کند و مسئولیت اجرا و نظارت بر اجرای فعالیتهای مصوب مجمع عمومی را بر عهده دارد. دبیرخانه در چارچوب تصمیمات مجمع عمومی و کمیته اجرایی و خط مشی‌هایی که از سوی رئیس ایکوموس تعیین می‌شود، وظایف محوله را انجام خواهد داد و گزارش سالانه فعالیتهای خود را تعیین و ارائه خواهد کرد. رئیس ایکوموس و در غیاب او یکی از معاونین وی یا دبیرکل ایکوموس به نمایندگی از ایکوموس می‌توانند در برابر اشخاص ثالث تعهداتی را بپذیرند و اسناد حقوقی لازم را در حدود وظایف و اختیارات ناشی از اساسنامه ایکوموس امضا کنند.

اصلاح اساسنامه و انحلال ایکوموس

اصلاح یا تغییر اساسنامه ایکوموس، منوط به تصمیم مجمع عمومی است. مجمع عمومی زمانی اصلاح یا تغییر اساسنامه را

در دستور کار خود قرار خواهد داد که حداقل ۲ ماه قبل از آغاز مجمع عمومی اصلاحات پیشنهادی به تمام کشورهای عضو ارسال شده باشد. در این صورت اصلاحات پیشنهادی در صورت موافقت حداقل دو سوم از اعضا حاضر و دارای حق رأی در مجمع عمومی، تصویب و در متن اساسنامه اعمال خواهد شد.

انحلال ایکوموس نیز تابع شرایط فوق و در صلاحیت مجمع عمومی سازمان است. در صورت انحلال سازمان، دارائی‌های آن به تشخیص یونسکو به یک سازمان بین‌المللی با اهداف مشابه انتقال خواهد یافت.

آخرین خبر:

محوطه‌های تاریخی بزرگداشت هجدهم آوریل (۲۹ فروردین) روز جهانی میراث «میراث قرن بیستم»

میراث معاصر به ویژه آن میراثی که با سبک‌های کلاسیک مدرن همراه است، بخش مهمی از میراث مشترکمان به شمار می‌آید چرا که بیانگر دستاوردهای عمده معماری و اجتماعی است.

میراث قرن بیستم گاه از فقدان شناخت یا حمایتی لازم به ویژه زمانیکه در مقایسه با میراث «کهن‌تر» و سنتی‌تر قرار می‌گیرد رنج می‌برد. علاوه بر آن، طرح‌های پیچیده و غالباً تکنولوژی تجربی آن را در معرض آسیب‌پذیری بیشتری قرار می‌دهد. تغییرات ساده در ارتباط با نیازهای رایج‌تر می‌تواند کیفیت‌های معمارانه ظریف بناها را تغییر دهد. افزون بر آن کیفیت بالای یک چنین بناها و مجموعه‌های شهری مسئله‌ای را برای برقراری اولویتهای حمایت و حفاظت پدید می‌آورد.

- ایکوموس کمیته‌های ملی و بین‌المللی و اعضاء را برای ساماندهی فعالیتهایی به منظور کشف بناها، باغها، آثار هنری یا طرحها، سازه، شهرها و محوطه‌های قرن بیستم و اشکال پیشگام قرن نوزدهم آن ترغیب می‌نماید. دبیرخانه، فراخوانی را برای مشارکت به تمام کمیته‌های ملی فرستاده و پیشنهاد هدایت فعالیتهایی را در این زمینه نموده است.

Information: secretariat@icomos.org

در تاریخ ۱۸ آوریل ۱۹۸۲ روز جهانی بناها و محوطه‌های تاریخی از سوی ایکوموس نام‌گذاری گردید و مورد تصویب کنفرانس عمومی یونسکو قرار گرفت. از دو سال پیش به این سو، این روز را با انتخاب موضوعی که در آن تمام کمیته‌های ملی سهم بودند زنده نگه داشته‌ایم. روستای تاریخی خود را حفظ کنیم. موضوع پیشنهادی سال ۲۰۰۱ بود. موضوع انتخابی سال ۲۰۰۲ میراث قرن بیستم است که خود ارتباط مستقیمی با کار مهم تحقیقاتی هدایت شده توسط ایکوموس در رابطه با میراث معاصر است. (به مقاله دینوبومبارا Dinu Bumbara مراجعه شود)

اعضای ایکوموس و متخصصین فعال در زمینه حفاظت را به منظور موفقیت جهانی اینچنین روزی به همکاری فرا می‌خوانیم.